

Jegyzet

1. Szekszárdi Júlia (1995.) Utak és módok – Pedagógiai kézikönyv a konfliktuskezelésről. Iskolafejlesztési Alapítvány – Magyar ENCORE 11-15.
2. Kaposi László (2002.) Drámát tanítottam... drámapedagógusok tanfolyami képzésének tapasztalataiból. Szakdolgozat. Színház- és Filmművészeti Egyetem, 2002.
3. Kaposi L. (1993.) Játékkönyv. Marczibányi Téri Művelődési Központ, Kerekasztal Színházi Nevelési Központ 14.
4. Neelands, Jonothan: Konvenciók. In: Drámapedagógiai olvasókönyv. Magyar Drámapedagógiai Társaság, Marczibányi Téri Művelődési Központ, 1995. 157-212.

Lovagi bosszú

Lukács Gabriella

Csoport: 6-8. osztályosok, lehetőleg drámabeli jártassággal

Idő: 3 tanóra

Eszközök: csomagolópapír vagy tábla, papírok, írószer

Fókusz: Hogyan döntsünk, ha magánéletünkkel kapcsolatos eskünk és a közösség érdekében tett fogadalmunk egymást kizáró cselekedeteket követel tőlünk?

Célok: A foglalkozás legfőbb célja a közös döntés meghozatala, akár szerepben, akár szerepen kívül. (Nem történelem órán vagyunk – ezért lehet fontosabb számunkra az erkölcsi kérdés vizsgálata.)

1. Történelmi háttér

Tanári narráció, egyeztetés: Játékunk a középkori Franciaországban játszódik, valamikor a XII. század vége felé. Rövid beszélgetés során gyűjtjük össze, mit tudunk játékunk főszereplőiről, a lovagokról. Az alábbi információk hangozzanak el: nemesuraknak a király adományozhat lovagi címet; háborúba a lovagok saját fegyvereseikkel indulnak. Harcos lovag általában nem az elsőszülött fiúkból lett, hiszen ők a családi birtok örökösévé váltak. Ebben az időben egymás után indították a – több-kevesebb sikerrel járó – keresztes hadjáratokat, melyek célja a Szentföld felszabadítása volt a pogány uralom alól. (A célnál említettek jegyében a kontextusnak nem kell archaikusnak lennie: csak következetesnek.)

2. A lovagi eszménykép

Szerep a falon: Milyennek képzeljük az ideális lovagot? (Nyugodtan szárnyalhat a fantáziánk, nem baj, ha hihetetlenül tökéletes alak kerekedik...)

3. Jean lovag, a főszereplő

Tanári narráció: Történetünk kezdetén, 1189-ben Jean, egy burgundiai főnemesi család második fia 24 éves. 22 éves volt, amikor lovaggá ütötte Fülöp Ágost francia király. A lovagi tornák hőseként ismerik, ám igazi csatában még nem próbálta ki magát. Barátai kötelességtudó, az elveihez foggal-körömmel ragaszkodó embernek mondják. Mostanában készül a lánykérésre: menyasszonya – a két család megegyezése alapján – egy Marie nevű, nagyon előkelő, nagyon szép, ám nagyon ostoba leány.

Viszonyítás a lovagi eszményképhez: Vegyük végig a lovagi eszménykép tulajdonságait, és döntsük el, hogy az ott írtak közül melyekkel ruházzuk fel Jean lovagot! (Szükség esetén emlékeztessük a csoportot, hogy „hús-vér” emberről szeretnénk játszani!)

Kiscsoportos improvizáció: Ha megalakítottuk a kiscsoportokat, Jean jellemzői közül válasszon minden csoport egyet-egyét! Játsszunk el a lovag életéből olyan eseményt, mely jól példázza az adott tulajdonságot!

4. Keresztesháborút hirdet a pápa

Tanári narráció, egyeztetés: 1189-ben harmadszor hívja keresztes háborúba a lovagokat a pápa. Jean is beáll keresztes vitéznek, 200 katonájával. Jeruzsálembé indulásuk előtt a hadat a püspök megszenteli, esküt kell tenniük. Találjuk ki közösen (és gyorsan!) az eskühöz kapcsolódó szertartást!

Írásos munka: A keresztes sereg üdvözlésére a pápa és a király is követet küldött. Két csoportban írjuk meg az üzeneteket, majd beszámoló helyett csak válasszuk ki, ki fogja játszani a követünket.

Egész csoportos improvizáció: Játsszuk el az eskütételt! Javasolt szerepek: Jean, királyi követ, pápai követ, keresztes lovagok. A tanár a püspök szerepébe lépve irányítja a játékot.

Javaslat a püspök beszédéhez: „Testvéreim! Keresztes lovagok! Holnap, ha Isten megsegít, hadba indultok szent hitünk, a kereszténység megvédelmezésére, szent városunk, Jeruzsálem felszabadítására, a pogányok kiűzésére a szent földről. Hallgassuk meg III. Kelemen pápa ez alkalomból küldött üzenetét! (...) Király urunk is elküldte hozzátok a követét. Halljuk, mivel bocsát benneteket útra Fülöp Ágost király! (...) Most pedig esküdjetek! Életemre, hitemre és becsületemre esküszöm, hogy a magam ügyeit háttérbe szorítván a kereszténységet megoltalmazom, minden erőmmel azon leszek, hogy felszabaduljon Jeruzsálem szent városa. Bajtársaim mellett a végsőig kitartok, egymást a bajban megsegítvén, a szükségben védelmezvén a pogányok ellen harcolok.”

Kiscsoportos tablók: Mit is jelenthet ez az eskü? Készítsünk állóképet egy-egy esküszegő helyzetről és az azt követő (lehetséges) büntetésről!

5. Pierre lovag

Tanári narráció: A keresztes lovagok között van játékunk másik fontos szereplője, a 23 éves Pierre lovag, egy nagy hangú férfi, aki nagyívó hírében áll. Nős, egy fiú apja, könnyen elérzékenyülő, ám haragtartó ember. Pierre – a kor szokásai és családja tanácsai ellenére – egy Jeanette nevű, csúnyácska, de okos polgárlányt vett feleségül (annak ellenére, hogy előző menyasszonya egy nemes kisasszony volt).

Demonstráció a szereplők felkészítése után: Hogy érhetette el, hogy Jeanette lehessen a felesége? A csoport ötleteitől függ a munkaforma. Lehet fórum-színház, ha egy beszélgetés volt a döntő pillanatban, de lehet akár egy kalandos történet bemutatása tablósorozat segítségével.

Tanári narráció: Pierre és Jean családja ősi ellenség. Jean 21 évesen megesküdött, hogy Pierre-t megöli.

Kiscsoportos improvizáció: Játsszunk el egy-egy jelenetet, ami nagyapáik idején/apáik idején Jean és Pierre között történhetett! Mindhárom esemény fokozta a két család közötti gyűlöletet.

6. A háborúban

Tanári narráció: A keresztes csapatok tehát elindultak a Szentföldre. Hogy képet kaphassunk a háború milyenségéről, olvassuk fel a következő versrészletet!

Bertran de Born: Sirventes-t írok most a két királyról
(in: Faludy György: Test és lélek, 275. oldal)

*„Szép öldöklés lesz. Réteink maholnap
megtelnek szétszórt pajzsokkal, nyergekkel,
s le köldökig felmetszett lovagokkal.
Gazdátlan mének vágtaznak falkában,
holtak hevernek, kiket torkon döftek,
lesz könny és öröm, ünnepség meg bánat,
sok embert vesztiünk, de hasznunk még több lesz.
Küzdünk, zászlót lengetünk, trombitálunk,
és sorsunk végre ismét jobbra fordul:
a fuvarostól elszedjük az árut,
a drága holmit kihordjuk a boltból,
országút többé nem lesz biztonságos
nappal sem; az utas piros vért hullat,
(...) pórok s polgárok
hápoghatnak; mi megszedjük magunkat.”*

A vers 1183-ban íródott, egy másik háború kapcsán. A fordító, Faludy György jegyzete így szól: „A *sirventes*: politikai tartalmú vers. (...) A költemény nem háborúellenes satíra; éppen ellenkezőleg, a szabad rablás és a mézszárlás dicsérete.”

Valószínűleg a keresztes lovagok sem voltak jobbak háborúba induló kortársaiknál...

Tablósorozat két (vagy négy) csoportban: Jean és Pierre egy-egy „hőstette” az út során, az iménti versrészlet szellemében – három képből álló tablósorozatban.

Improvizáció az egész csoport előtt: Pierre (tanári szerep) néhány emberével egy falusi kocsmában iszogat. Ellenséges földön járnak már a hadak, így a megrettent kocsmáros kivételével a helybeliek mind kitakarodtak a helyiségből. Bejön Jean és néhány katonája. Nézzük meg a találkozást! Lassítsuk le az eseményeket, amennyire lehet! (És a biztonság kedvéért szögezzük le: haláleset nem történt a találkozás során!)

Fórum-színház: A hadakkal vonuló, kissé világi gondolkodású pap – nem veti meg az italt és rajta felejtí a szemét egy-egy csinosabb cselédlányon – megpróbálja kibékíteni a két haragost. Miután közösen kitaláltuk a találkozó helyszínét és a meghívás módját, a tanár az atya szerepébe lép: őt instruálhatják a gyerekek. Ha esetleg sikerülne a békítés, beszéljük meg, mennyire lehet tartós a főhőseink közötti fegyverszünet: hogyan kezdődhet újra az ellenségeskedés!

Levél: Két csoportban írjuk meg a történetekről azt a beszámolót, amit Pierre küld a feleségének, illetve Jean a menyasszonyának!

7. Rövid kitérő

Egész csoportos improvizáció: A két hölgy, Jeanette és Marie természetesen ismeri, ám nem kedveli egymást. Miután a történetekről tudomást szereztek, egy bálon találkoznak egymással. Mindketten barátnőik és rokonaik társaságában szórakoznak a terem két végében. Jelen van Pierre régi menyasszonya, Blanche is, akit annak idején vérig sértett a férfi visszautasítása. Találjuk ki, mit tesz a volt menyasszony, majd játsszuk el a történeteket! A tanár a csoport ismeretében válasszon magának szerepet és kérjen fel tanulókat egyes szerepekre!

8. A végkifejlet

Tanári narráció: A csatában, a keresztesháború egyik döntő ütközetében, Jean egyedüli, közeli szemtanúja annak, amint Pierre-re támadnak a pogányok. Jean viszonylag könnyen megmenthetné Pierre életét.

„Demonstrációs” tabló: Néhány résztvevőt állítsanak be a többiek egy képbe, mely pontosan tükrözi a támadás pillanatát. Találjuk ki, mit kellene tennie Jeannak, ha úgy döntene: megmenti Pierre életét!

„Élő diagram”: A terem egyik végpontját jelöljük ki az „igen”-re szavazóknak: akik ide állnak, egyértelműen Pierre megmentésére szavaznak. A terem másik végpontját a segítség megtagadását követelőknak tartjuk fenn! Kérjük meg a játzókat, hogy a terem e két pontjától való távolsággal érzékeltessék, mit gondolnak! (Lehetővé tehetjük a játzóknak döntésük egy mondatos indoklását – miért azt a helyet választotta –, de ne erőltessük ezt, hiszen szerepek védelme nélkül nyilatkoznak!)

Belső hangok: Az „élő diagram” alapján két csoportot alkotva – vagyis most már senki sem lehet semleges – tegyünk kísérletet az ellenkező véleményen lévők meggyőzésére: próbáljunk eljutni a döntésig! Ha ez játékban nem sikerül, szerepen kívül egyezzünk meg! Ha mindenki ugyanazt gondolja és ugyanarra szavaz, gyűjtsünk ellenérveket, majd a következő pont – a döntés következménye – játékjavaslatainak mindegyikét próbáljuk ki kicsoportban!

A „demonstrációs” tablósorozat folytatása: A döntésnek megfelelően állítsuk be a döntő pillanat képét.

Kiscsoportos írásos munka: Jean aznapi naplóbejegyzésének változatait fogalmazzuk meg: zaklatozott lelkiállapota miatt akár egymásnak látszólag ellentmondó jegyzetek is születhettek...

9. A döntés következménye

Ha megmenti:

Páros játék: Jean és Pierre a döntő pillanat után kerüli egymás társaságát. Két nap múlva mégis találkoznak. Beszéljük meg a helyszínt, majd párokban játszunk el, hogy mi történik!

Felkészítéssel fórum-színház: A történetek után Jeanette és Marie ugyanannál a kereskedőnél szövetet válogat.

Ha nem menti meg:

Páros játék: Gyónás: Jean és a békítő szándékú pap beszélgetése.

Kiscsoportos jelenet: Játsszunk el olyan helyzeteket, keressünk olyan pillanatokat, amikor Jean megbánja döntését (pl. büntetés az esküszegésért)!

Kincskeresők kalózkok

Kuzmann Nóra

Könnyű nyári dráma meleg napokra (jól jöhet most, a téli hidegben)

Kor: Mindenki, aki a parton él és mozog, de főként óvodás korosztály.

Létszám: kb. 16 fős csoport

Téma: Kincskeresés, de egyedül nem megy.

Fókusz: Tudunk-e a cél érdekében veszekedés nélkül együtt játszani?

Kellékek: Palack, térképek, felnőtt ruhák, takarók, vízzel töltött lufik, takarók, hajó + láda, kincsesláda, ásó, lapát; néhány lelkes szülő, aki éjjel elássa a kincset, nappal meg királlyá alakul.

Minden évben tartunk gyereknapot a strandunkon. Ezúttal ilyen lett...

1. nap

1. Mire délután lejöttek a gyerekek a partra, felfordítottuk a part „legböhöncebb” csónakját, ami már legalább 10 éve nem volt vízen. Ekkorra már mindenki tudta, hogy holnap kalózosat fogunk játszani, s ehhez szükségünk van egy hajóra. Minden gyereknek feladatul adtam, hogy ezúttal kefével, rongyokkal, vödörrel felfegyverkezve jöjjenek a partra. Míg **mosták, sikálták az ócska bárkát, elbeszélgettünk a kalózkokról**, (s aki nem volt szorgalmas, azt megfenyegettük, hogy másnap a kapitány áthúzza a hajó alatt.) szokásaikról, a tisztségekről stb.

2. Mikor készen voltunk, akkor kezdődött a **díszítés**. Temperával telefestettük a ladikot minden jóval. Az egyik kislány, aki nem bírja a tömeget, zászlót festett. (Végül az apukák is annyira nekibuzdultak, hogy az orr-mintát ők festették, ezzel megakadályozva bennünket a bemelegítő játékban.)

3. Most következett a **„tetoválás”**. Egy szemceruza segítségével mindenkinek a karjára írtam és rajzoltam a tisztségét. (Így biztos jól szólítottam a játék további részében.)

4. Közös improvizáció, szerepbe helyezés

a) Mikor mindenki kész volt, sorba állítottam őket, s néhány „jobbra át, balra át!” után megtanultuk a csapatindulót, mely az „Aki nem lép egyszerre dallamára épült.”

Aki nem lép egyszerre, nem vadászhat kincsekre.

Készen áll a csapatunk, kalandokra indulunk.

Ezt néhányszor elénekeltük menetelés közben, hogy jól bevéssék.

b) Eljátszottuk az ellenségre támadást és a menekülést.

c) Néhány **tabló** következett a kalózkok életéből. Itt azonnal meglátszott, hogy ki a drámában jártas gyerek, s ki csinál először ilyet.